

Het kerelslied

'Het kerelslied' is liedje 85 van het middeleeuwse *Gruuthuse-manuscript* (Heeroma 1966, 411-414). Op het eerste gezicht lijkt het een vrij duidelijke liedtekst, maar wie de tekst beter bestudeert, komt toch voor een aantal raadsels die nog steeds niet tot ieders tevredenheid opgelost zijn. Waar gaat dit lied eigenlijk over? Wat was er aan hand? Wat was de aanleiding? Wie was het publiek dat luidkeels meezong? Niemand die het weet. Maar dat geeft niets, we kunnen er nu dus zelf onze eigen mening over vormen.

Onder literatuurhistorici is er al heel lang een discussie over waar dit lied over gaat. Is het gebaseerd op een bepaalde gebeurtenis? Een boerenopstand misschien? Maar wanneer was die dan? En wat was de uitkomst van die opstand? Of is het gewoon een gek lied waarin domme boeren bespottelijk werden gemaakt? Of iets ertussen in? We weten het niet. Heeroma 1966 geeft zijn interpretatie, Brinkman (2002 en 2004) is het daar op een aantal punten niet mee eens.

Voor mijn vertaling heb ik deels Heeroma en deels Brinkman gevolgd, en ben ik deels mijn eigen gang gegaan. Het staat je vrij om zelf een vertaling te maken – vooral een die op rijm is en die gezongen kan worden. Dit is volgens Heeroma (1966, 411) de oorspronkelijke melodie:

Recitativisch

Wi wil - len van den ke - rels zin - ghen! Si zijn
Si wil - len de ru - ters dwin - ghen Si dra - ghen
Haer cleē - dren die zijn al ont - nait, Een hoe - de -
Tea-proenstaet al ver - drayt, Haer cou - sen

van qua - der aert,
e - nen lan - ghen baert.
-kijn op haer hoofd ghe - capt,
ende haer scoen ghe - lapt.

R¹Wron - gen, weij, broot ende caes, ²Dat heit hi al den dach ³Daer

om - me es de ke - rel so daes;
⁴Hi he - tes meer dan hijs mach.

Het staat natuurlijk iedereen vrij om er een hiphop-, punk-, reggae-, reggaeton-, folk-, hardcore-, smartlap-, metal-, glamrock-, soul-, techno-, grunge-, disco-, new wave-, dubstep-, country-, house-, funk-, carnavals-, ofwelkemuzykstijldanook-versie van te maken. Doe je best en scoor die wereldwijde superhit – ik zie de videoclip wel verschijnen op YouTube.

Bas Jongenelen

Wi willen van den kerels zinghen!
Si sijn van quader aert,
Si willen de ruters dwinghen,
Si draghen enen langhen baert.
Haer cleedren die zijn al ontnait.
Een hoedekijn up haer hoofd ghecapt,
Tcaproen staet al verdrayt.
Haer cousen ende haer scoen ghelapt.

Wronglen wey, broot ende caes,
Dat heit hi al den dach.
Daer omme es de kerel so daes:
Hi hetes meer dan hijs mach.

Henen groten rucghinen cant
Es arde wel sijn ghevouch.
Dien neimt hi in sijn hant,
Als hi wil gaen ter plouch.
Dan comt tot hem sijn wijf, de vule,
Spinnende met enen rocke,
Een sleter omtrent haer mule,
Ende gaet sijn scuete brocken.

Wronghele ende wey etc.

Ter kermesse wille hi gaen,
Hem dinct datti es een grave.
Daer wilhijt al omme slaen
Met sinen verroesten stave.
Dan gaet hi drincken van den wine,
Stappans es hi versmoort.
Dan es al de werelt zine,
Stede, lant ende poort.

Wronghele ende wey etc.

Met eenen zeeuschen knive
So gaet hi duer sijn tassche.
Hi comt tote zinen wive,
Al vul brinct hi sine flassche.
Dan gheift soe hem vele quader vlouke,
Als haer de kerel ghenaeft.
Dan gheift hi haer een stic van den lijfcouke,
Dan es de pays ghemaect.

Wrongle ende wey etc.

Wij willen over pummels zingen!
Zij zijn kwaadaardig,
zij willen de macht bedwingen,
zij dragen een lange baard.
Hun kleren zijn helemaal versleten;
door het helmpje op hun hoofd
staat hun capuchon scheef.
Hun broek en schoenen zijn opgelapt.

Wrongel, wei, brood en kaas,
dat eet hij de hele dag door.
Daarom is de pummel zo dom,
hij eet meer dan hij op kan.

Een groot stuk roggebrood
is aan hem wel besteed,
dat neem hij in zijn hand
als hij het land gaat ploegen.
Dan komt zijn vrouw, die vuile,
spinnend met haar spinrokken,
met een doek voor haar muil
om zijn pap met brokken te maken.

Wrongel, wei, etc.

Hij wil naar de kermis gaan,
hij vindt zichzelf een graaf!
Daar wil hij om zich heen slaan
met zijn verroeste goedendag.
Dan gaat hij wijn drinken,
meteen is hij starnakel zat,
dan is de hele wereld van hem:
steden, landen en burchten.

Wrongel, wei, etc.

Met een Zeeuws mes
op zak gaat hij weg.
Hij komt bij zijn vrouw,
dronken drinkt hij uit zijn fles.
Zij scheldt hem kwade vloeken toe,
als hij bij haar komt.
Dan geeft hij haar een stuk peperkoek,
en dan is alles weer oké.

Wrongel, wei, etc.

Dan comt de grote cornemuse
Ende pijpt hem turelureleruut.
Ay, hoor van desen abuze!
Dan maecsi groot gheloot,
Dan sprinci alle al over hoop,
Dan waecht haer langhe baert.
Si maken groot gheloop,
God gheve hem quade vaert!

Wrongle ende wey etc.

Wi willen de kerels doen greinsen,
Al dravende over tvelt.
Hets al quaet dat zi peinsen,
Ic weetze wel bestelt:
Me salze slepen ende hanghen,
Haer baert es alte lanc.
Sine connens niet ontganchen,
Sine dochten niet sonder bedwanc.

Wrongle ende wey etc.

Dan komt de grote doedelzakspeler
die 'turelureleruut' speelt.
Ai, hoor hoe dit mis gaat,
dan maken ze een herrie,
dan springen ze door elkaar,
dan schudden ze hun lange baard,
en maken een drukte van belang,
God geve hen een slecht levenseinde!

Wrongel, wei, etc.

Wij willen de pummels bang maken
al dravend over het veld.
Zij zijn heel kwaadwillend,
maar ik weet een goede behandeling:
men zal ze slepen en ophangen,
want hun baard is veel te lang.
Ze mogen niet ontkomen,
zonder dwang zullen ze niet deugen.

Wrongel, wei, etc.

Gehanteerde literatuur

- Brinkman, Herman (2002). Het Kerelslied: van historielied tot lyriek van het beschavingsoffensief. *Queeste*, 9(2). 98-116.
https://www.dbnl.org/tekst/que002200201_01/que002200201_01_0010.php
- Brinkman, Herman (2004). Een lied van hoon en weerwraak. 'Ruters' contra 'kerels' in het Gruuthuse-handschrift. *Queeste*, 11(1). 1-43.
https://www.dbnl.org/tekst/que002200401_01/que002200401_01_0001.php#1
- Heeroma, K. (ed.) (1966). *Liederen en gedichten uit het Gruuthuse-handschrift*. E.J. Brill.
https://www.dbnl.org/tekst/gru001gruu01_01/index.php